

BİTKİ KORUMA BÜLTENİ

Cilt: 16

Aralık-1976

No.: 4

ORTA ANADOLU BÖLGESİNDE ÖNEMLİ BAĞ ZARARLILARININ
TESBİTİ ÜZERİNDE ARAŞTIRMALAR

Zekiye İREN¹

GİRİŞ

Türkiye Kuzey Yarım Kürede bağ yetiştirilen kuşağın ortalarında bulunmaktadır. Bağcılık tarihi çok eski ve yetiştirilen üzüm çeşitleri de çoktur. Memleketimizin her yerinde bağlara veya yetiştirilen asmalara rastlanır (Oraman 1970). 1969 yılı istatistiklerinden çıkarılan rakamlara göre, Türkiye bağ sahalarının % 31.6'sı Orta Anadolu Bölgesinde bulunmakta ve üzüm üretiminde % 25.7'si bahis konusu bölgeden alınmaktadır (Anonymous 1971, İren-). Ürünü gerek taze gerekse çeşitli şekillerde değerlendirilerek insan beslenmesinde önemli yeri olan bağlarımızın da diğer kültür bitkileri gibi çeşitli böcek ve hastalıkların zararına uğraması doğaldır. Bodenheimer (1958), 1938-1941 yıllarında yapılan tetkik ve müşahadelere göre Orta Anadolu'da az önemli böceklerin bulunduğunu; Bağ uyuzu (*Eriophyes vitis* Pgst.)'nin Türkiye'de genel, ağır istilâların nadir ve gayet mevzii olduğunu, Orta Anadolu bağlarında Bağ pirali=Dürmece (*Sparganotis pilleriana* Den. and Schiff.)'nin nadir olduğunu ve zararına rastlanmadığını, Bağ maymuncuklarından (*Otiorrhynchus turca* Boh.)'nin en çok rastlanılan tür olduğunu, Niğde'den Bağ göz kurdu (*Teresimima (=Ino) ampelophaga* Bayle) örneklerinin alındığını; Salkım güvesi=Ödemis (*Lobesia (=Polychrosis) botrana* Den. and Schiff.)'nin her yıl Temmuz ve Ağustos aylarında Ankara'da görüldüğünü, Konya'dan örnekler alındığını, *Celerio lineata livornica* Esper'in Ankara ve Akşehir'de bulunabileceğini, Fahringer'e atfen Filoksera (*Phylloxera vitifolii* Fitch)'nin Ankara'da bulunduğunu; İyriboz (1938) Konya'dan Bağ pirali örneklerinin alındığını, Filokseranın Ankara'ya 1930 yılından önce girmiş olabileceğini ve bulaşmanın yavaş ilerlediğini kaydetmektedirler.

Ankara Bölge Ziraî Mücadele Araştırma Enstitüsüne gönderilen örnekler veya mahallinde yapılan tetkiklere göre 1943-1962 yılları arasında Orta Anadolu Bölgesinde, Yozgat, Uşak, Afyon, Niğde, Çorum, Konya, Ankara'da Bağ uyuzu; Konya, Kırşehir, Ankara, Yozgat'ta Bağ pirali; Konya, Burdur, Afyon'da Bağ maymuncukları (*Otiorrhynchus peregrinus* Stier, *O.scitus* Gyll., *Otiorrhynchus* sp.); Ankara, Çorum, Afyon, Burdur, Niğde, Eskişehir'de Bağ göz kurdu; Burdur, Konya, Kayseri, Niğde, Nevşehir'de Salkım güvesi bulunmuştur.

1 Bölge Ziraî Mücadele Araştırma Enstitüsü, Meyve ve Bağ Zararlıları Laboratuvarı Şefi-ANKARA

Bodenheimer (1958) ve İyriboz (1938)'un yalnız Urfa bağlarında bulunduğunu ve zarar yaptığını kaydettikleri Bağ çadır tırtılı (*Arctia villica* L.) örnekleri 1950 yılında Konya'nın Karaman İlçesinden ve 1951 yılında da Ereğli İlçesinden alınmıştır.

1963-1964 yıllarından sonra nerelerde hangi zararlıların bulunduğu, bulunan zararlının omcanın hangi kısmında zarar yaptığı ve halihazırda yapılan mücadele durumunun tesbitine ihtiyaç duyulmuştur. Bu gaye ile hazırlanan çalışma plânlarına göre 1965 yılında Ankara, Kayseri, Kırşehir, Nevşehir; 1967 yılında Afyon, Eskişehir, Isparta; 1969 yılında Burdur, Çankırı, Kütahya; Konya; 1970 yılında da Sivas ve Yozgat İlleri bağlarında incelemeler yapılmıştır. Yıllık çalışmalarımızdan elde olunan sonuçlara göre tekrar tetkik edilmelerine lüzum görülen yerler, teşkilâtımız ve yetiştirici müracatları veya herhangi bir gaye ile gidilen yerlerdeki bağlarda yapılan tetkiklerimiz ve 1971 yılında kaydedilen hususlar da buraya ilâve edilmiştir.

Yapılan tetkiklere göre bağların en önemli zararlısı Filokseradır. Filoksera için zaman zaman toplantılar yapılmış, Filoksera'lı yerlerin tesbiti ve alınacak tedbirler üzerinde durulmuştur. Branas (1958)² Türkiye'de yaptığı Filoksera surveyine ait verdiği raporda Orta Anadolu'da Filoksera'nın Konya boylamına kadar geldiğini; ayrıca Ankara'da gallikollerin (Filokseranın yaprak formu) bulunmadığını kaydetmektedir.

Önemi göz önünde bulundurularak 1965 yılında Türkiye çapında Filoksera taramaları yapılmıştır. Orta Anadolu'yu ilgilendiren Ankara, Çankırı, Çorum, Eskişehir, Kırşehir, Kütahya'daki tarama sonuçlarına bu çalışmada da yer verilmiştir. 1972 yılından itibaren Filokseranın sınırlandırma surveyinin Ziraî Mücadele ve Ziraî Karantina Başkanlıklarınca yapılması uygun görülmüştür. Sınırlandırma surveyinin Filoksera'nın bulunduğu yerden temiz olduğu bilinen yerlere doğru yapılmasının, bunun için de Filokseralı yerlerin önceden bilinmesinin gerekliliğini göz önünde bulundurularak ve 14-16 Nisan 1959 tarihlerinde Ankara Ziraî Mücadele Enstitüsünde yapılan Filoksera toplantısındaki durumu da belirterek, Orta Anadolu'da 1975 yılına kadar yapılan tesbitlere göre Filoksera bulunan yerlere ait hazırlanan cetvel de bu yazıya eklenmiştir.

Bu çalışma ile önceki yıllarda Filoksera bulunan yerlere ilâve yerler tesbit edilmiştir. Bölgede hangi zararlıların nerelerde ve kısmen ne ölçüde zarar yapabildikleri ortaya konulmuştur. Orta Anadolu'da bağlarda bulunan Bağ üvezi (*Erythroneura adanae* Dlabola)³ Bağyazıcı böceği (*Bromius (=Adoxus) obscurus* L.) Çamur

2 J. Branas 27 Ekim 1958, Projét AEP No: 400, de l'Ecole Nationale d'Agriculture de Montpellier.

3 Teşhis: Ayla KALKANDELEN, Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Ziraî Mücadele ve Ziraî Karantina Genel Müdürlüğü, Nebat Koruma Müzesi, ANKARA

atan (*Hysteropterum grylloides* Fabr.), Unlu bit (*Planococcus citri* Risso) yeni tesbit edilen zararlılardır. Çok nadir olarak görülen bazı zararlıların bulunduğu da sonuçlar bölümünde değinilmiştir.

MATERYAL VE METOD

Bölgenin önemli bağ zararlılarını tesbit edebilmek için, teşkilâtla da temas edilerek gidilen ilde bağcılığın önemli olduğu bölgeler, ilçe ve köy olarak tesbit edilmiş ve mümkün olduğu takdirde bir köyün üç ayrı mevkiinde, her mevkiide üç bağda her bağın üç ayrı yerinden bağı temsil edecek şekilde alınan 10'ar omcada tetkiklerin yapılması esas alınmıştır. Ancak, köyün bağ sahalarının bulunuşuna göre bir veya iki mevkiideki tetkiklerle de yetinme durumu hasıl olmuştur. Filoksera surveyleri 1965 yılında hazırlanan Filoksera survey talimatına göre yapılmıştır. Bağda bulunan zararlılardan kolleksiyon için örnekler alınmıştır. Kültüre alınacak zararlı örnekleri gıdalandıkları bitki aksamı ile birlikte polietilen torbalara alınmıştır. Lâboratuvarda kültüre alınan zararlılardan ergin böceklerin elde edilip teşhislerinin yapılmasına çalışılmıştır. Zarar görmüş bitki örnekleri kurutma kâğıtları arasına yerleştirilerek lâboratuvara getirilmiş ve herbariumları yapılmıştır.

1965 yılında 15-20 günde bir tetkikler yapılmış ayrıca bazı yerlere ışık tuzakları da kurularak çeşitli böcekler toplanmıştır. Bu çalışmalardan elde edilen bilgilere göre; 1967 yılından itibaren zararlının bağ aksamlarında bulunması ve zararının görülmesi ile işe başlanmış, meyva tutma ve olgunluk devrelerinde tetkik edilmeleri üzerinde durulmuş; 1969-1970 yılı çalışmalarımızda bağlarda gözlerin uyanmağa başladığı, dane bağladığı ve danelerin olgunluğa eriştiği devrelerde tetkiklerin yapılması esas alınmıştır.

Tetkikin yapıldığı bağda bulunan zararlı, omcada bulunduğu aksam, tahmini bulaşma oranı, herhangi bir mücadelenin yapılıp yapılmadığı gibi hususları gösteren çizelgeler tutulmuştur.

SONUÇLAR

1965-1970 yıllarında yapılan tetkiklere ait cetvellerden⁴ elde edilen sonuçlar illere göre aşağıda belirtilmiş, bulunan zararlı adları, bulunduğu yerler ile tahmini bulaşma durumları özet olarak Cetvel 1 de verilmiştir. Burada zararlı bakımından temiz

4 Meyva ve Bağ Zararlıları Grup toplantısına sunulan (proje No: 104.620) Orta Anadolu Bölgesinde önemli bağ zararlılarının tesbiti üzerinde araştırmalar adlı çalışmanın 1965, 1967, 1969, 1970 yılları raporları.

bulunan yerler alınmamış, bölge veya ilde genel olarak görülen zararlılar için il, lokal olarak bulunan zararlılar için ise ilçe ve köyü gösterilmiştir. Filokseralı yerlerin tesbiti gayesiyle yapılan çalışmalar önceki yıllarda ve 1972-1975 yıllarında Bölge Ziraat Mücadele ve Karantina Başkanlıklarınca survey yapılan yerler de alınarak, Orta Anadolu Bölgesinde Filokseranın bulunduğu yerler il, ilçe, bucak, köy, tetkik raporlarının ilişik olduğu yazı veya tetkik tarihleri Cetvel 2 de verilmiştir.

Afyon'da 1967 yılında Haziran'da yapılan tetkiklerde Merkez İlçe bağlarında Yaprak büken (*Cacoecia* spp.), Bağ göz kurdu kelebekleri bulunmuş, Emirdağ İlçesi Yavuz Köyünde Thrips ve zararlıları tesbit edilmiştir. Eylül'de Afyon Merkez İlçeye bağlı Kışlacık ve Ataköy de Bağ uyuzu, Emirdağ İlçesi, Yavuz, Karacalar, İkizce köylerinde dağınık olarak Bağ uyuzu ve Thrips bulunmuştur. Bazı bağlarda kükürtleme yapılmıştır. Kükürtlenen bağlarda fazla miktarda Bağ uyuzunun bulunmasında kükürtlemede geç kalma veya tozlanmanın iyi yapılmaması sebep olarak görülmüştür. Yavuz köyü köy civarı mevkiinde bir bağda yer yer çöküntüler görülmüş omcaların kökleri tetkik edildiğinde Filoksera bulunmuştur. Dazkırı ilçesi Gökçek köyü omcalarının saklarında yarıklar tesbit edilmiş omca etrafları tetkik edildiğinde Ağustos böceği pup gömlekleri bulunmuştur. Sultandağ ilçesinden 1969 yılında *Dialephila* sp. örnekleri alınmıştır.

Ankara'da 1965 yılında Balâ, Çubuk, Haymana, Keskin, Kırıkkale, Polatlı İlçelerinde Filoksera surveyi yapılmıştır. Çubuk'un Sirkeli bucağı, Ali Yurt, Karşıyaka köylerinde, Keskin'in Araplı köyü Acıkay mevkiinde, Kırıkkale'nin Hasandede Bucağı, Palamut düzü mevkiinde ve Polatlı'nın Hıdırşılı Köyü Geçit mevki ile Ücret Köyü Erya Taçı mevkiinde köklerde Filokseranın bulunduğu tesbit edilmiştir. Balâ ve Haymana'da Filoksera bulunamamıştır. Keskin'de Bağ göz kurdu, Ağustos böceği, Balâ ve Kırıkkale'de Bağ pirali, Çubuk, Polatlı, Haymana'da Salkım güvesi Çubuk, Keskin, Kırıkkale, Hasandede, Haymana, Polatlı bağlarında dağınık olarak Bağ üvezi bulunmuştur. Beypazarı ilçesinin Tahir Köyü bağlarında 1967 yılında Filoksera tesbit edilmiştir. Balâ İlçesinin Büyük Boyalık Köyü Kızılöz mevki bağlarında omcaların yıldan yıla zayıflamaları ve verimden düşmelerinden şikâyet olmuş 17.7.1967 günü mahallinde yapılan tetkikte bağların meyilli arazide kurulmuş, bağ sahasının belenmiş ve omcaların dallarının çıktığı yere kadar toprağa gömülü durumda olduğu görülmüştür. Yamaçta kurulan bir bağın takriben ortalarında bir band halinde, diğer bir bağın da yarısındaki omcalarda gelişmenin oldukça iyi, bağların çoğundaki omcaların ise çok az sürgün verdikleri, canlı yeşil yaprak ve salkımların yok denecek kadar az olduğu tesbit edilmiştir. Omcaların dal, sürgün ve yapraklarında zararlı veya arazına rastlanmamıştır. Köklerde de zararlı bulunamamış, ayrıca sökülüp laboratuvara getirilen köklerde temiz bulunmuşlardır. Mahallinde bulunan yetiştiricilere sorulan bazı sorulara alınan cevaplara göre bağlardaki zayıf-

lama bağ bozumundan hemen sonra bağlara sokulan sürülerin, omcaların filiz ve yapraklarını tam görevlerini yapamadan tahrip etmiş olmaları ile ilgili görülmüştür. Kalaba Köyü bağlarında 13.5.1969 günü Bozkurt (*Agrotis sp.*) zararı oldukça ağır görülmüştür. Her omcada 5-6 adet larva bulunmuş, bağ filizleri saplarına kadar yenmişti. Bağlum ve Kalecik'ten Bağ uyuzu zararına uğramış bağ yaprağı örnekleri alınmıştır. Beypazarı İlçesinin Tahir Köyünde bağların uyanmağa başladığı sırada 24.4.1969 günü gözlerde Maymuncuk zararının oldukça önemli olduğu tesbit edilmiştir. Omcalar üzerinde ve diplerinde toprağın 3-4 cm derinliğinde Maymuncuk erginleri bulunmuştur. İki bağda patlamak üzere bulunan veya yeni patlamış gözlerin bir kısmının Maymuncuk tarafından tahrip edildikleri, yanık kahverengi renk aldıkları tesbit edilmiştir. Bahis konusu bağlarda DDT 50 WP ile ilâçlama yapılmış olmasına rağmen zarar ve zararlıının bulunmasında ilâcın yeteri kadar tesir etmediği sonucuna varılmıştır. Yapılan soruşturmalara göre bağ genişliği ve omca büyüklükleri de hesaplanarak bir omcaya kullanılan ilâç miktarının azlığı, ilâçlamadan sonra yağın yağışla ilâcın yıkanması ve gece de yağın yağışla hava suhunetinin düşmesi dolayısıyla böcek faaliyetinin azalması ilâcın etkisinin az olması nedenleri olarak görülmüştür. Sulakyurt İlçesi, Kıyıkavurgalı Köyü bağlarında 1970 yılında çok az miktarda Bağ üvezi bulunmuş, Hamzalı Köyü bağları zararlı bakımından temiz olmakla beraber omcaların zayıf, yaprakların küçük ve verimin düşük olduğu tesbit edilmiştir. Adı geçen köyde Eylül'de Meyva ve Bağ hastalıkları Laboratuvarı ilgilileri ile yapılan tetkikte toprağın ağır, taban suyu seviyesinin yüksek olması, köklerin havasız kalması ve bağların zayıflamaları nedeni olarak görülmüştür. Kırıkkale İlçesi Dikmen Köyü bağları Bağ üvezi ile bulaşık bulunmuş; Hasandede bağlarında Thrips ve Bağ üvezi zararı tesbit edilmiştir. Bahşılı Köyünden Temmuz'da getirilen örneklerde salkım ve yapraklar kesif miktarda Unlu bit ile bulaşık bulunmuş, mahallinde yapılan tetkikte de adı geçen yerde Unlu bitin oldukça önemli olduğu görülmüştür. Üzümler yenilebilecek durumda olduklarından ilâçlama için tavsiyede bulunulmamıştır. Kırıkkale'de 1971 yılında Mayıs-Temmuz aylarında yaptığımız tetkiklerde bağlarda çok az sayıda Unlu bit bulunabilmiştir. Soruşturmalara göre tavsiye edilmemiş olmasına rağmen 1970 yazında bağ sahipleri organik fosfatlı ilâçlarla ilâçlama yapmışlardır. Mayıs'ta Keskin-Hasandede arasındaki bağlarda Bağ üvezi bulunmuş zararlı bazı omcaların yapraklarının renklerinin kaybolmasına sebep olmuştur. Kırıkkale'nin Bahşılı Köyünde 27.7.1971 günü ve Beypazarı'nın Kırbaşı Bucağına bağlı Kapullu köyü bağlarında 28.7.1971 günü köklerde Filoksera bulunmuştur.

Burdur'da 1967 yılında Yeşilova ilçesinin Karaatlı Köyü bağlarında Bağ uyuzu zararı görülmüş; 1969 yılında Yeşilova'nın Çuvalı Köyü bağlarında Filoksera zararından verimin çok düştüğü tesbit edilmiştir. Burdur Merkez bağlarından birinde Eylül'de Salkım güvesi bulunmuş fakat zararı önemli görülmemiştir. Bahis konusu bağda DDT ile ilâçlama yapılmıştır. Bucak İlçesinin Yüreğil Köyünde Bağ uyuzu, Ürkütlü Köyünde Çamuratan; Yeşilova İlçesi-

nin Güney Köyündeki bağlarda Bağ uyuzu ve Thrips, Çuvallı Köyünde Bağ Uyuzu ve Manas bulunmuş ise de önemli değildi. Burdur'da bağlarda yapılan mücadele Bordo bulamacı ile ilâçlama ve kükürtle tozlamadır.

Çankırı'da 1965 yılı Filoksera taramalarında Çankırı Merkez, Çerkeş, Eskipazar, Kurşunlu, Ilgaz Filoksera'dan temiz, Şaban-özü İlçesinin Bakırlı ve Mart Köyleri Filokseralı bulunmuştur. Bahis konusu yılda Çorum'da yapılan araştırmalarda Çorum Merkez ve İskilip İlçeleri Filokseradan temiz, Sungurlu İlçesinin Akpınar Köyü Irmak yatağı mevki ve Yekbaş Köyü Aşağı Bağlar Mevkiinde birer bağda Filoksera tesbit edilmiştir. 1969 yılında Çankırı'nın Eldivan İlçesinin Küllük Köyünde Bağ yazıcı böceği zararının oldukça fazla, Bağ uyuzu zararının önemsiz olduğu görülmüştür. Aynı yerlerden toplanan tırtıllardan lâboratuvarda elde edilen kelebeklere göre *C. lineata* var. *livornica* Esp. ve *Deillephila* sp. nin bulunduğu; Şaban-özü'nün Mart Köyünde Filokseranın yaygın olduğu; Bulca Köyünde önemsiz miktarda Bağ uyuzunun bulunduğu tesbit edilmiştir. 1970 yılında Eldivan İlçesi Saray ve Karaallı Köylerinde az miktarda Bağ üvezi zararı tesbit edilmiştir. Ekim 1971'de Çankırı Ziraî Mücadele ve Karantina Müdürlüğü tarafından yapılan tetkiklerde Çiftlik, Saray ve Seydi Köylerinde Filoksera bulunmuştur. Çankırı'da bağlarda yapılan ilâçlama, kükürtle tozlamadır.

Eskişehir'in Mahmudiye ve Sivrihisar İlçelerinde 1965 de Filoksera bulunmuştur. Eskişehir Merkez, Sarıcakaya ve Sivrihisar'da Haziran 1967 de dağınık ve düşük kesafette Bağ uyuzu ve Thrips, Sarıcakaya'da bir bağda (*Anomala aenea* Deg.) bulunmuş; Eylül'de ise Merkez ve Sarıcakaya İlçelerinde Bağ uyuzunun oldukça yaygın, Sarıcakaya'nın Gürün Mevkiinde Thrips ve Bağ Üvezinin, Sivrihisar'da Thrips'in önemli olduğu tesbit edilmiştir. Bağ uyuzunun bulunduğu bağların çoğunda kükürtleme yapılmamıştır. Mayıs 1970 de Sivrihisar İlçesinin Günyüzü Bucağına bağlı Atlas Köyü bağlarında Bağ pırali ve Unlu bit önemli görülmüştür. Bağ pırali muhtelif devrelerde larva halinde yaprak, filiz ve hatta çiçek tomurcukları ile yaprakları birleştirmiş aralarında besleniyordu. Rastgele alınan omca kollarının hemen hemen her sürgününde larva ve zararına rastlandı. Unlu bit kök boğazından itibaren gövdede bilhassa kalın dalların toprakla temasta olduğu alt kısımlarının kabukları altında, yaprak altları ve saplarında genç sürgünlerde görüldü. Topracık Mevkiinde vadi içinde bulunan bir bağda oldukça fazla bulaşma vardı, bu bağdan yamaca doğru çıkıldıkça bulaşma azalıyor. Karaslan mevkiinde de bir bağda birkaç sıra omcada oldukça yüksek Kesafette Unlu bitin larva, ergin ve yumurta kümeleri bulundu. Bahis konusu sıralardaki omcaların altına akmalar olmuş, toprak esmerleşmiş, omcalarda çiçek tomurcukları teşekkül etmemiş, dallar normal rengini kaybetmiş, esmerleşmişti ve yapraklanma zayıftı. Unlu bit zararına uğramış bağ örnekleri Yörme Köyünden de alınmıştır. Ayrıca Gecek Köyünde de aynı zararının bulunduğu teşkilâtımızca bildirilmiştir. 1970 yılında Sivrihisar Merkez bağlarında 4 dönüm-

lük bir bağda Bağ gözkurdu zararı oldukça fazla bulunmuştur. Bir omcadan 20 adet larva toplanmış, tetkik edilen omcalarda bulunan larva sayılarına göre bir omcada ortalama 4 adet larvanın bulunduğu tesbit edilmiştir. Bahis konusu bağın civarındaki diğer bağlarda ise zararlı nadirdi. Aynı mahalde omca yapraklarında az miktarda Bağ yazıcı böceği zararı görülmüş ve erginleri toplanmıştır.

Isparta'da 1967 yılı Nisan sonu Mayıs başlarında Uluborlu'nun Küçükkabaca Köyü bağlarında Bağ göz kurdu larvaları; Haziran'da Uluborlu, Senirkent ve Eğridir'de Bağ uyuzu bulunmuştur. Eylül'de Senirkent'in özellikle Yassıören ve Yeniören Köylerinde Bağ uyuzu zararının oldukça önemli olduğu görülmüştür. Bağ göz kurduna karşı DDT, Bağ uyuzuna karşı da toz kükürt kullanılmaktadır. Kükürtlenmeyen bağlarda Bağ uyuzu zararının fazla olduğu tesbit edilmiştir. Temmuz 1970 de Isparta Merkez Çünür yolu üzerindeki bağlarda nadir olarak Bağ gözkurdu bulunmuştur. Bir bağda incelenen 25 omcadan birinde 1, diğerinde 2 adet Bağ gözkurdu larvasına rastlanmıştır. Keçiborlu Ziraat Mühendisliğinin ev bahçelerinde bulunan asmalarda bazan Salkım güvesi zararının görüldüğünü ifade etmeleri üzerine iki ev bahçesi tetkik edilmiştir. Bunlardan birinde askıya alınan asmalarda Salkım güvesi zararı görülmüş larvaları bulunamamıştır. Larvaların bulunamaması tetkikimizden birkaç gün önce DDT ile yapılan ilâçlama ile ilgili görülmüştür. Eğridir İlçesinde 3.7.1970 tarihinde bir bağda sadece bir omcada *Pulvinaria vitis* L. bulunmuştur.

Kayseri Merkez ve İncesu'da 1965 yılı Haziran ayından itibaren görülen Bağ üvezi kesafetinin İncesu'da gittikçe arttığı ve bazı bağlarda tahmini bulaşmanın Temmuz'da % 15-21, Eylül'de % 65 kadar olduğu görülmüştür. Aynı zararlıya düşük kesafette Yeşilhisar, Yahyalı, Develi'de de rastlanmış Eylül'de İncesuda nadir olarak Salkım güvesi bulunmuştur. Develi İlçesinden 1969 yılında *Dialephila* spp. örnekleri alınmıştır. 1970 yılında da İncesu'da Bağ üvezinin oldukça fazla, İncesu ve Develi'de Bağ uyuzu ve Thrips; Develi'de bir bağda her omcada 1-2 adet Kahverengi kabuklu bit *Parthenolecanium (=Lecanium) corni (coryli)* Bouché bulunmuştur.

Kırşehir'de 1965 yılında Kaman İlçesinde Hirfanlı Barajı yakınında Yenice Köyünün Uluçayır Mevkiinde, 1966 yılında Karkın köyünde Filoksera, 1965 de Kırşehir Merkez ve Kaman'da Bağ pırali, Bağ üvezi ve Salkım güvesi bulunmuştur. Kaman'ın Sofular Köyünde Bağ pıralinin önemli olduğu görülmüştür. Mayıs 1970 de Kortulu Köyü bağlarında az kesafette Thrips bulunmuş, aynı Köyün İn Mevkii bağları zararlı bakımından temiz olmakla beraber omcalardaki zayıflık ve çökme, taban suyu seviyesinin yüksek olması ile ilgili görülmüştür. Haziran'da Kırşehir-Ankara yolu üzerindeki bağlarda nadir olarak Salkım güvesi bulunmuştur. Aynı bölgelerde 7.5.1971 gününde yapılan incelemede de nadir olarak Salkım güvesi pupları bulunmuştur.

Konya'da 1965 yılı Ağustos ayı içerisinde Ereğli ve Ayran-

cı'da az miktarda Bağ üvezine rastlanmıştır. 1969 yılında Karaman'ın Adakale Köyünde 250 dönüm kadar bağda Bağ Çadır tırtılının problem olduğu öğrenilmiş, 26.4.1969 da bahis konusu köye gidilmiş isede hava muhalefeti ve yol bozukluğu nedeni ile bağlara kadar girilememiştir. Hadim ilçesi Taşkent bucağı bağları 22.5.1969 tetkik edildiğinde, tetkikimizden 15 gün önce yağan dolu nedeni ile omcalarda gözlerin açılmadığı tesbit edilmiş, bazı gözlerdeki arazın Bağ gözkurduna ait olabileceği üzerinde durulmuş ise de zararlı bulunamamıştır. Çok az miktarda da Thrips'e rastlanmıştır. Karaman'ın Başkışla ve Pınarbaşı Köylerinde Bozkurt, Bağ maymuncuğu, Bağ uyuzu ve Thrips bulunmuş ise de zararları önemsiz görülmüştür. Konya Merkez İlçeye bağlı Hatip ve Gödene Köyü bağları Yaprak büken, Meram bağları da Bağ uyuzu ile bulaşık bulunmuştur. Karapınar İlçesi Sahur Köyü bağlarında Thrips, Bozkır İlçesi Çat Köyünde 16.10.1969 günü köklerde fazla miktarda ve gruplar halinde Filoksera böcekleri bulunmuştur. Burada Filokseralı sahaların tesbiti, İlçe ile diğer köylerinin taranmasının gerektiği üzerinde durulmuştur. 1971 yılında Konya Bölge Ziraî Mücadele ve Karantina Başkanlığınca yapılan Filoksera sürveyinde, Bozkır Merkez İlçesinin, Çat, Ahırlı ve Sorkun köylerinde de Filoksera bulunmuştur.

Kütahya'nın Domaniç İlçesi Perçin Köyü bağlarında 1965 yılında Filoksera bulunmuştur. 1969 yılında Kütahya'nın Gediz ilçesi Muhipler ve Dainler köyünde çok az miktarda Bağ uyuzu ve Thrips; Tavşanlı İlçesi Artıran Köyü bağlarında da önemli miktarda Bağ uyuzu tesbit edilmiştir.

Nevşehir'in Gülşehir İlçesinde Haziran 1965 de Bağ pirali, Ağustos ayından itibaren de Nevşehir Merkez, Gülşehir, Avanos İlçelerinde dağınık olarak Bağ üvezi bulunmuştur. Nevşehir bağlarında, 1969 yılında *Dialephila* sp. zararlı olmuştur. Haziran 1970 de Nevşehir Ankara yolu üzerindeki bağlarda omcaların çiçek tomurcuğu salkımları arasında çok nadir olarak Salkım güvesi larvalarına rastlanmıştır. 60 m kadar mesafe içindeki omcalar teker teker kontrol edilmiş sadece bir salkımda zarar ve zararlı bulunabilmiştir. Avanos'un Kızılırmak mevkiindeki bağlarda ise omcaların çiçek ve çiçek tomurcuqları arasında Salkım güvesi larvaları oldukça fazla miktarda bulunmuştur. Hemen hemen her omcada bir larva veya zararı ve omcaların % 50 sinin ise herbirinde 3-5 adet Salkım güvesi larvası vardı. Mahallinden toplanıp kültüre alınan Salkım güvesi larvalarından iki adet parazit elde edilmiştir. Bahis konusu mahalde bir omcada Kahverengi kabuklu bit bulunmuş ise de önemli değildi. 5-6 Mayıs 1971 günlerinde Nevşehir Bağcılık İstasyonu, Nevşehir-Gülşehir ve Nevşehir-Uçhisar, Ürgüp-Ulaşlı arasında ve Avcılarda tetkik edilen bağlardan, Ulaşlı'da nadir olarak ve Nevşehir-Gülşehir arasındaki bağlarda az miktarda Salkım güvesi pupu bulunmuştur. Hacı Bektaş'ın Karaburna Köyünün Köyünü bağlarında düşük kesafette Bağ pirali ve zararı tesbit edilmiştir. Temmuz'da bazı yerlerde Salkım güvesinin oldukça yoğunluk hasıl etmesine rağmen hasatta genellikle salkımlar Salkım güvesinden temiz bulunmuş-

lardır.

Siyas'da, Gemerek İlçesi, Çepni, Karagöl, Sızır Köylerindeki bağlarda 1970 yılında genel olarak görülen zararlı Bağ uyuzudur. Ayrıca Bağ üvezi ve Thrips, Karagöl köyünde *Omophlus* spp., Çepni köyünde Karaçekirge (*Melanogryllus (=Acheta) deserta* Pall.) Bağ yazıcı böceği, Sızır ve Dendil köyleri bağlarında da Bağ piralili bulunmuştur. Bağlar, Karagöl köyünde bir bağ hariç yerli asma anaçları ile kurulmuştur. İlâç olarak bazı bağlarda kükürt kullanılmaktadır.

Yozgat'tan 1967 yılında, Ankara Bölge Ziraat Mücadele ve Karantina Başkanlığı tarafından alınıp gönderilen bağ örneklerinde Bağ piralili tesbit edilmiştir. Gönderilen örneklere göre bahis konusu zararlının Yozgat'ta hayli önemli zarar yapabileceği düşünülmüş ve adı geçen Başkanlık ilgilileri ile görüşmeler sonunda zararlının Yozgat Merkez, Sorgun ve Şeftaali İlçelerinde bulunduğu yaygın olduğu mücadelesinin gerektiği anlaşılmıştır. Verilen talimat gereğince de Teşkilâtımızca mücadele yapılmıştır. 1970 yılı Mayıs, Temmuz aylarında da Yozgat Merkez İlçeye bağlı Başinyayla; Boğazlıyan İlçesinin Çalapverdi, Dereçepni; Sorgun İlçesinin Mehmet beyli ve Şahmurat Köylerinde Bağ piralili bulunmuş, zararının bazı bağlarda önemli olduğu tesbit edilmiştir. Mayıs'ta Başinyayla Köyünde Bozkurt, (*Peridroma (=Agrotis) saucia* HB) zararı oldukça önemli görülmüş; aynı zararlı Lök, Çallı, Büyük İncirli Köylerinde de bulunmuştur. Temmuz'da yapılan tetkiklerde Bozkurt zararının önlenmiş olduğu görülmüş, bunun adı geçen yerlerde % 10 DDT ile yapılan ilâçlamalarla ilgili olduğu sonucuna varılmıştır. Boğazlıyan İlçesinin Yoğunhisar, Dereçepni Köylerinde bazı bağlarda bağ yazıcı böceği; Çekerek İlçesinin Bazlambaç Köyü ve Aydıncık Bucağı, Sorgun İlçesinin Mehmetbeyli, Şahmurat, Cumafakı Köyü bağlarından bazılarında Thrips, Bağ üvezi, Yukarı Cumafakı Köyünde bir bağda da Manas (*Polyphylla*) bulunmuş tetkik edilen diğer bağlar zararlı bakımından temiz görülmüşlerdir.

CETVEL 1

Orta Anadolu Bölgesi bağlarında 1965, 1967, 1969-1971 Yıllarında Bulunan Zararlılar

Zararlı adı	Bulunduğu yer	Tahmini bulaşma ve diğer notlar
Ağustos böceği	Afyon'un Dazkırı ilçesi Gökçek köyü, Ankaranın Keskin İlçesinde	Pupları görüldü
<i>Anomala aenea</i> Deg.	Eskişehir'in Sarıcakaya İlçesinde bir bağda	% 10
Bağ çadır tırtılı (<i>Arctia villica</i> L.)	Konya'nın Karaman İlçesi Adakale Köyünde	Önemli

CETVEL 1 (Devamı)

Orta Anadolu Bölgesi bağlarında 1965, 1967, 1969-1971
Yıllarında Bulunan Zararlılar

Zararlı adı	Bulunduğu yer	Tahmini bulaşma ve diğer notlar
Bağ göz kurdu (<i>Theresimima ampelophaga</i> Bayle)	Afyon, Ankara, Eskişehir, Isparta, Konya Eskişehir'in Sivrihisar Merkez İlçe bağlarında	Az ve dağınık 1970 yılında lokal olarak kesafet hasıl etmiştir.
Bağ pirali (<i>Sparganothis pilleriana</i> Den. and Schiff.)	Ankara, Eskişehir, Kırşehir, Nevşehir, Sivas, Yozgat	Bazı yerlerde kesafet hasıl etmiştir.
Bağ uyuzu (<i>Eriophyes vitis</i> Pgst.)	Afyon, Ankara, Burdur, Çankırı, Eskişehir, Isparta, Kayseri, Kütühya, Konya, Sivas	Tetkik edilen yerlerde genel olarak görülen zararlıdır. Tahmini bulaşma % 10-30 bazı yerlerde daha fazla
Bağ üvezi (<i>Erythroneura adanae</i> Dlabola)	Ankara, Çankırı, Eskişehir, Kayseri, Kırşehir, Konya, Nevşehir, Sivas	1965 yılında Kayseri (İncesu) de % 65, Nevşehir'de % 27, 1970 yılında Ankara (Kırıkkale)'de % 10-60, İncesu'da çok kesif bulaşma kaydedilmiştir.
Bağ yazıcı böceği (<i>Bromius obscurus</i> L.)	Eskişehir'in Sivrihisar Merkez İlçe bağlarında, Çankırı'nın Eldivan İlçesinin Küllük Köyünde, Sivas'ta Gemerek İlçesinin Çepni köyünde, Yozgat'ta Boğazlayan İlçesinin Dereçepni ve Yoğunhisar Köylerinde.	Az
Bozkurt (<i>Agrotis</i> sp., <i>Peridroma saucia</i> HB)	Ankara'da Kalaba Köyü, Yozgat'ın Başinyayla, Lök, Çallı, Büyük İncirli Köyleri, Konya'da Karaman İlçesinin Başkışla, Pınarbaşı Köyünde.	Kalaba ve Yozgat'ta önemli, Konya'da az

CETVEL 1 (Devamı)

Orta Anadolu Bölgesi Bağlarında 1965, 1967, 1969-1971
Yıllarında Bulunan Zararlılar

Zararlı adı	Bulunduğu yer	Tahmini bulaşma ve diğer notlar
<i>Celerio lineata</i> var. <i>livornica</i> Esp.	Çankırı'nın Eldivan İlçesinde	Az
<i>Dielephila</i> sp.	Çankırı'nın Eldivan, Afyon'un Sultandağ, Kayseri'nin Develi İlçeleri ve Nevşehir'de	Az
Filoksera (<i>Phylloxera</i> <i>vitifolii</i> Fitch)	Yer ve tarihleri ile Cetvel 2 de gösterilmiştir.	
Çamur atan (<i>Hysteropterum</i> <i>grylloides</i> Fabr.)	Burdur'da Bucak İlçesinin Ürkütlü köyünde	Az
Kara çekirge (<i>Melanogryllus</i> <i>deserta</i> Pall.)	Sivas'da Gemerek İlçesinin Çepni köyünde	Az
Kahverengi kabuklu bit (<i>Parthenolecanium</i> <i>corni</i> Bouché)	Kayseri'nin Develi, Nevşehir'in Avanos ilçelerinde	Az, bulunduğu omcalarda bir veya birkaç adet
Manas (<i>Polyphylla</i>)	Yozgat'ta Sorgun İlçesinin Cumafakı köyünde	Az
Maymuncuk (<i>Otiorrhynchus</i> sp.)	Ankara'da Beypazarı İlçesinin Tahir Köyünde;	Kesafet fazla, herbir omca altında 2-3 böcek bulundu
	Konya'nın Karaman İlçesinin Başkışla, Pınarbaşı köylerinde	Önemsiz
	Burdur Merkez İlçede	Önemli
<i>Omophlus</i> sp.	Sivas'ın Gemerek İlçesine bağlı Karagöl köyünde	Az
<i>Pulvinaria vitis</i> L.	Isparta'nın Eğridir İlçesinde	Nadir. Bir bağın bir omcasında bulunmuştur.
Salkım güvesi (<i>Lobesia botrana</i> Den. and Schiff.)	Ankara, Burdur, Isparta, Kayseri, Kırşehir; Nevşehir'de Nevşehir'in Avanos İlçesi Kızıllırmak mevkiinde	Dağınık olarak 1970 de tetkik edilen omcaların

CETVEL 1 (Devamı)

Orta Anadolu Bağlarında 1965, 1967, 1969-1971
Yıllarında Bulunan Zararlılar

Zararlı adı	Bulunduğu yer	Tahmini bulaşma
Thrips	Afyon, Ankara, Eskişehir, Kayseri, Kırşehir, Konya, Kütahya, Sivas, Yozgat Afyon'un Emirdağ, Eskişehir'in Sarıcakaya İlçelerinde	% 50 sinde ve her omcada 3-5 larva % 5-20 Fazla
Unlu bit (<i>Planococcus citri</i> Risso)	Eskişehir'in Sivrihisar İlçesine bağlı Atlas, Gecek, Yörme Köyleri ile Ankara'nın Kırık-kale İlçesine bağlı Bahşılı Köyünde	Lokal olarak
Yaprak büken (<i>Cacoecia</i> sp.)	Afyon Merkez, Konya Merkez İlçesinin Hatip ve Gödene Köylerinde	Önemli

CETVEL 2

Orta Anadolu Bölgesinde Filoksera (*Phylloxera vitifolii* Fitch)'nin Bulunduğu Yerler

İl	İlçe	Bucak veya Köy ve tarihleri
Afyon		Tamamen Filokseralıdır. ¹
	Merkez	Merkez, Elpirek, Demirçevre (İnaz) 1.10.1960, 27.8.1974; Ataköy, Çakır, Kışlacık 27.8.1974; Kara-ağaç, İncehisar 12.9.1975.
	Bolvadin	İncehisar, Dişli 2.10.1958.
	Çay	Merkez, Özburun 2.10.1958.
	Dazkırı	Akyarma, Başmakçı, Gökcek, Yaka 27.8.1974; Sarıkavak, Akkeçili 12.9.1975.
	Dinar	Merkez 2.10.1958; Avşar, Bademli, Bilgiç 27.8.1974; Doğanlı, Göçerli, Kınık 12.9.1975.

CETVEL 2 (Devamı)

Orta Anadolu Bölgesinde Filoksera (*Phylloxera vitifoliae* Fitch)'nin Bulunduğu Yerler

İl	İlçe	Bucak veya Köy ve tarihleri
	Emirdağ	Merkez 1.10.1960; Yavuz 5.9.1967, 16.8.1974 Karacalar, Suvermez 27.8.1974.
	Sandıklı	Başagaç, Karadirek, Kınık, Ürküt 27.8.1974; Çambeyli, Mentеш 12.9.1975.
Ankara		Ankara Merkez, Ayaş, Beypazarı, Çankaya, Kızılcahamam, Nallıhan tamamen, Kalecik kısmen Filokseralıdır. ¹
	Merkez	Peçenek 27.11.1953, 25.8.1956; Merkez Kaza, Aydın, Kızılcahöy, Lalahan, Mamak, Nenek, Ortaköy, Susuz, Yeşilöz Mah. 25.8.1956; Hasanoğlu Okulu bağları 25.8.1956, 6.4.1961 Hasanoğlan 25.8.1956, 17.8.1960.
	Altındağ	Merkez 25.8.1956; Karapürcek, Kavaklı. 13.11.1972; Solfasol 3.7.1952, 4.12.1953, 25.8.1956, 17.10.1960, 13.11.1972.
	Ayaş	Merkez 25.8.1956, 2.10.1958, 24.8.1960; A- dalıkuzu, Akçadede, Akkaya, Başayaş, Ba- yat, Bayram, Boyalı, Çağa, Çanıllı, Çukur- viran, Evcı, Feruz, Garipçe, Gökler, Hacı- lar, İlica, Karacaören, Kadiobası, Keşanöz, Melâl, Meyvebükü, Oltan, Ortabereket, Öz- çaltı, Salihler, Tatlar, Tekke, Tiske, Uğurçayırı, Yeregözü 25.8.1956; Başbereket, Dastarlı 25.8.1956, 24.8.1960; İlhan 25.8.1956, 13.11.1972; Sinanlı 13.11.1972.
	Balâ	Karakeçili, Köseli, Sulubük 13.11.1972.
	Beypazarı	Merkez 25.8.1956, 13.11.1972; Çimder, Ka- lata, Kayı, Sağır, Tahtacı örencik 15.9.1948, 25.8.1956; İncepelit, Kızılca- sögüt, Öz, Uruş, Yoğunpelit 25.8.1956; Tahir 26.5.1967, 13.11.1972; Kapullu 28.7.1971; Kırbaşı 13.11.1972.
	Çankaya	Merkez 25.8.1956, 17.8.1960; Kayaş, Kıbrıs, Taşpınar, Yağbattal 25.8.1956; Kusunlar 25.8.1956, 17.8.1960; Kızılçaşar 13.12.1953, 25.8.1956; Küçükkesat 3.7.1952, 4.12.1953, 2.10.1958; Aşağı Ayrancı, Dikmen 2.10.1958.

CETVEL 2 (Devamı)

Orta Anadolu Bölgesinde Filoksera (*Phylloxera vitifolia* Fitch)'nin Bulunduğu Yerler

İl	İlçe	Bucak veya Köy ve tarihleri
Ankara	Çamlıdere	Elmalı, İnceöz, Tallak 13.11.1972.
	Çubuk	Aliyurt, Karşıyaka, Sirkeli 27.9.1965; Yuva, Karayatak, Çam 13.11.1972.
	Delice	Halitli 13.11.1972.
	Elmadağ	Karacahasan, Kuşçuali 13.11.1972.
	Güdül	Merkez 25.8.1956, 24.8.1960, 13.11.1972; Kamanlar, Karacaviran, Yelli 25.8.1956, 24.8.1960; Avşar, Sapanlı 25.8.1956, 13.11.1972.
	Haymana	Merkez, Çayraz, Oyaca 13.11.1972.
	Kalecik	Karacakaya 25.8.1956, 2.10.1958; Karacakaya Eski Bağlar 25.8.1956; Haydarlar 25.8.1956, 13.11.1972; Kalecik nümune bağı ve Eski köy bağları 10.8.1960; Merkez, Gökdere, Samanlık 13.11.1972.
	Keskin	Araplı 27.9.1965; Turhanlı, Kurşunkaya 13.11.1972.
	Kırıkkale	Hasandede (Muhtemel) 27.9.1965; Bahşılı 27.7.1971, 13.11.1972; Hacılar, Karahmetli 13.11.1972.
	Kızılcahamam	Merkez 10.10.1946, 25.8.1956, 17.8.1960; Akdoğan, Çeştepe, Karacaören 25.8.1956, 17.8.1960; Çeltikci, Halkavun, Saray, Sazak, Üçbaş 25.8.1956; Akçaören, A.Karaören 13.11.1972.
	Nallıhan	Merkez, A.Bağdere, Ağakavacık, Akdere, Aşağı bağlıca, A.Tepe, Cendere, Demirköy, Dereköy, Deremahalle, Emremsultan, Eski Emir Köyü, Gere, Haman Sokağı Tımarı, Hıdırlar, Kabaca, Kızılöz (Güzelöz), Kuruca, Kuzucular, K.H.Gölcük, Meybe, N.Kozlu, Öşürler, Sarıyer, Soğukkuyu, Subaşı K., Te-kirler, Yeşilyurt, Yukarı bağlıca, Y.Tepe 25.8.1956; Eymür, Atca 25.8.1956, 13.11.1972; Davutoğlu 13.11.1972.
Polatlı	Hıdırşılı, Ücret 27.9.1965; Gargalı, Karapınar, Macun (Muhtemel) 13.11.1972.	

CETVEL 2 (Devamı)

Orta Anadolu Bölgesinde Filoksera (*Phylloxera vitifolii* Fitch)'nin Bulunduğu Yerler

İl	İlçe	Bucak veya Köy ve tarihleri
Ankara	Sulakyurt	Ağbatlı, Dağhalılığneli, Yeşilyazı 13.11.1972.
	Şereflikoçhisar	Merkez, Çıkınağıl, İbrahimbey 13.11.1972.
	Yenimahalle	Bucuk, Zir 2.10.1958; 24.8.1960; Susuz 25.8.1956, 9.10.1959; Ciğir, Örencik, Solucak, Yassiören 13.11.1972.
Burdur		Merkez, Yeşilova ve Bucak Filokseralıdır. ¹
	Merkez	Merkez 2.10.1958, 21.9.1972, 12.9.1975; Baladız 2.10.1958; Çerçin 21.9.1972; Eski- yere, Hacılar, Kışla 21.9.1972, 12.9.1975.
	Bucak	Ürkütlü 21.9.1972.
	Göhlisar	Yusufca 21.9.1972; B.Alan, İshak 21.9.1972, 12.8.1974; K.Alan 12.8.1974.
	Tefenni	Beyköy 21.9.1972, 12.8.1974.
Yeşilova	Çuvallı 10.9.1969, 12.8.1974; Merkez, Ba- yırbaşı, Karaatlı 12.8.1972; Çeltik, Güney 21.9.1972, 12.8.1974; Alanköy, Bedirli, B.Yaka, Gökçekaya, Horoz, Orhanlı 12.8.1974; Çardak 12.9.1975.	
Çankırı		Temiz. ¹
	Eldivan	Saray .10.1971, 3.6.1972; Çiftlik, Seydi .10.1971.
	Şabanözü	Bakırlı 27.9.1965; Mart 27.9.1965, 5.9.1969.
Çorum		Temiz. ¹
	Sungurlu	Akpınar, Yekbaş 27.9.1965.
Eskişehir		Yalnız Merkez kaza Filokseralıdır. ¹
	Merkez	Merkez 22.7.1952, 1.10.1960, 2.10.1974.
	Mahmudiye	İsmetpaşa 16-26.8.1965.
	Sarıcakaya	Merkez 2.10.1958, 1.10.1960, 2.10.1974;

CETVEL 2 (Devamı)

Orta Anadolu Bölgesinde Filoksera (*Phylloxera vitifoliae* Fitch)'nin Bulunduğu Yerler

İl	İlçe	Bucak veya Köy ve tarihleri
Eskişehir		Dağköplü 2.10.1958, 1.10.1960; Gümele 1.10.1960
	Sivrihisar	Merkez 16-26.8.1965, 2.10.1974.
Isparta		Tamamen Filokseralıdır. ¹
	Merkez	Merkez 2.10.1958.
	Gelendost	Avşar, Köke 5.9.1974.
	Keçiborlu	Merkez 2.10.1958; Gümüşgün, Güneykent 5.9.1974.
	Senirkent	B.Kabaca, Uluğbey, Yasören 5.9.1974, 12.9.1975.
	Şarki Karaağaç	Arak, Çarıksaraylar, Göksöğüt 5.9.1974.
Kırşehir	Uluborlu	Merkez 5.9.1974; K.Kabaca 5.9.1974, 12.9.1975.
	Yalvaç	Kuyucak, Özbayat, Özgüney 5.9.1974.
		Temiz. ¹
Konya	Kaman	Yenice 17.8.1965, Karkın 12.3.1966.
		Kadınhan, Seydişehir kısmen Filokseralı, Ilgın, Beyşehir, Akşehir Filokseralıdır. ¹
Konya	Merkez	Merkez, Hocacıhan 25.6.1959; Sille 21.9.1972, 12.9.1975; Ç.Tekke, Gödene, Hatunsaray, Kayadibi, Tatköy 20.9.1974; Hatip 20.9.1974, 12.9.1975; Dereköy 12.9.1975.
	Akşehir	Bozdoğan, Eğrigöz, Engilli, Gedil, Savaş 20.9.1974.
	Beyşehir	Gündoğu 7.9.1949; Merkez 10.8.1950, 21.9.1972; Manastır Bucacı 14.8.1951; Höyük 21.9.1972; Üstünler 20.9.1974, 12.9.1975; Doğanbey, Üzümlü 20.9.1975.
	Bozkır	Çat 16.10.1969, 3.9.1971, 21.9.1972; Merkez 21.9.1972, 20.9.1974; Ahırlı, Sorkun 3.9.1971, 21.9.1972; Akçapınar 20.9.1974.

CETVEL 2 (Devamı)

Orta Anadolu Bölgesinde Filoksera (*Phylloxera vitifolii* Fitch)'nin Bulunduğu Yerler

İl	İlçe	Bucak veya Köy ve tarihleri
Konya	Çumra	Alanköy 20.9.1974.
	Doğanhisar	İlyaslar, Karaağa 20.9.1974, 12.9.1975; Çetmi, Koçaş, Uncular, Yazır 20.9.1974.
	Ermenek	Uğurlu 23.10.1961; Esentepe, Kirazlıyayla, Kışla 20.9.1974, 12.9.1975; A.Çağdar, Katranlı 20.9.1974; Ardıçkaya, Çukurbağ, Güneyyurt 12.9.1975.
	Hadim	Gaziler 20.9.1974.
	İlgin	Argıthan, Balkı 12.9.1975.
	Kadınhanı	Merkez 9.10.1952, 6.11.1952; Çıbık, Dellal, Ertuğrul, Karasevinç, Kaşmar, Köylütolu, Kurşunlu, Lâdik, Meydanlı, Osmancık 6.11.1952.
	Sarayönü	Merkez 6.11.1952.
	Seydişehir	Çavuş 5.10.1951, 14.3.1952, 12.9.1975; Gencek 5.10.1951, 14.3.1952; Gevrekli 5.10.1951, Akçalar 19.10.1954, 12.9.1975; Kireli, Üzümlü 20.9.1974; Taraşlı 20.9.1974, 12.9.1975; Boyalı 12.9.1975.
Kütahya		Yalnız Merkez Kazada Filoksera yoktur. ¹
	Domanıç	Perçin köyü 16-26.8.1965.
	Emet	Merkez 5.11.1975.

1 14-16.4.1959 tarihlerinde yapılan Filoksera toplantısına göre

Orta Anadolu bağlarında görülen diğer zararlılar:

Halihazırda önemli zararı olmamakla beraber "*Tetranychus* spp." (Ankara) bağlarda yer yer görülmektedir. Bağların çiçekte olduğu devrelerde Bakla zını (*Epicometis hirta* Poda), *Oxythrea cinc-tella* Shaum. (Isparta) bulunmuştur. Afyon ve Çankırı'dan *Labidostomis propinqua* Fald. örnekleri alınmıştır. Ankara ve Çankırı'da yaptığımız tetkiklere göre *L.propinqua*'nın daha ziyade bağ kenarları veya içindeki ağaçlarda, Çankırı'da çoğunlukla iğdelerde zararı görülmüştür. Nevşehir'de 5.5.1971 günü omcalarda zararlı olmamakla beraber bağlar içinde dağınık olarak bulunan kayısı ağaç-

larında Beyaz ağaç kelebeği (*Aporia crataegi* L.)'nin ağır zararı müşahade edilmiştir. Bodenheimer (1958) *Reticulotermes lucifucus* Rossi'nin Konya'nın Beyşehir İlçesinde asmaların kök ve gövdele-
rinde zararının görüldüğünü, Burdur'dan *Schistocerus bimaculatus* Ol., Nevşehir'den *Lixus* sp. Ankara'nın Balâ İlçesinden *Sehirus coeruleans*, Ankara ve Konya'dan bağ yapraklarının alt tarafından *Chlorita* sp. örneklerinin alındığını, Bağ çekirgesi (*Oecanthus pellucens* Scop)'nin Orta Anadolu'da; Tuatay (1955) (*Holocacista rivillei* Stt. = *Antispila rivillella* Rondani)'nin; Nizamlioğlu (1957) *Pentadon punctatus* Vill'in Ankara'da bulunduğunu; İyriboz (1938) *Nodostaurus anaticus* Krauss'un Burdur'da zararlı olduğunun görüldüğü kaydetmektedirler.

MÜNKAŞA VE KANAAT

Bu çalışma ile daha önce Filokseranın bulunduğu yerler arasında bulunmayan, Ankara'da Çubuk'un Aliyurt, Karşıyaka, Sirke-
li; Kırıkkale'nin Hasandede, Bahşılı köylerinde; Keskin'in Arap-
lı; Polatlı'nın Hıdırşılı ve Ücret; Beypazarı'nın Tahir ve Kapul-
lu Köylerinde; Çankırı'da Şabanözü'nün Bakırlı ve Mart Köylerinde;
Çorum'da Sungurlu'nun Akpınar ve Yekbaş Köylerinde, Eskişehir'de
Mahmudiye ve Sivrihisar İlçelerinde, Kırşehir'de Kaman İlçesinin
Yenice, Karkın Köylerinde, Konya'da Bozkır İlçesinin Çat Köyünde,
Kütahya'da Domaniç İlçesinin Perçin Köyünde Filokseranın (*Radici-
col*) bulunduğu tesbit edilmiştir. 1971 yılında Çankırı Ziraî Müca-
dele ve Karantina Müdürlüğünce Eldivan İlçesinin Çiftlik, Saray,
Seydi Köylerinde, Konya Bölge Ziraî Mücadele ve Karantina Başkan-
lığınca Bozkır'da Ahırlı ve Sorkun Köylerinde Filoksera bulunmuş-
tur. Adı geçen yerlerin Filokseralı Bölgeler içine alınmaları ve
yeni kurulacak bağlarda bölge şartlarına uygun Filokseraya muka-
vim Amerikan asma anaçlarının kullanılmasının uygun olacağı sonu-
cuna varılmıştır. Filoksera taramalarında Filokseranın yaprak for-
mu (*Gallicol*) bulunamamıştır.

Bölgede genel olarak görülen zararlı Bağ uyuzudur. Bazı
yerlerde oldukça kesif ve önemli bazı yerlerde ise dağınık ola-
rak görülmektedir. Bağ uyuzunun kesif olarak tesbit edildiği yer-
lerin çoğunda kükürtleme yoktur. Az bulunduğu yerlerden çoğunda,
külleme de gözönünde bulundurularak yapılan kükürtleme ile Bağ u-
yuzunun da baskı altında tutulabildiği kanaatine varılmıştır. An-
cak bazı yerlerde kükürtleme de yapılmadığı halde Bağ uyuzunun ö-
nemli bulunmaması herhangi bir nedenle yoğunluğunun düşük veya
bulaşmanın yeni olması ile izah olunabilir.

Thrips bazı yerlerde lokal olarak yoğunluk hasıl etmekle
beraber dağınık olarak birçok bağlarda görülen zararlıdır. Bağ ü-
vezi Ankara, Nevşehir, Kırşehir ve Kayseri'de bazı yerlerde dağı-
nık olarak görülmekle beraber 1965 ve 1970 yıllarındaki tetkikle-
rimizde, Kayseri'nin İncesu bağlarında önemli miktarda yoğunluk

hasıl ettiği (7.9.1965 günü tahmini bulaşma % 65) tesbit edilmiştir.

Bağ pıralı Ankara, Kırşehir, Nevşehir'de bulunmuş, fakat önemli zararı tesbit edilmemiştir. Ancak 1967 yılında Yozgat Merkez, Sorgun ve Şefaati İlçeleri ve 1970 yılında da yine Yozgat Merkez, Boğazlıyan, Sorgun İlçeleri ile Eskişehir'de Sivrihisar İlçesinin Günyüzü Bucağına bağlı Atlas köyünde zararı ağır olmuştur. Bağ Maymuncukları bazı yıllar ve bazı yerlerde görülen zararlılardır. 1969 yılında lokal olarak Beypazarı İlçesinin Tahir Köyünde ağır zararı görülmüştür. 1971 yılında da Burdur'un Merkez köylerinden bazılarında oldukça fazla miktarda bulunmuştur.

Bozkurtlar, 1969 yılında Ankara'da Kalaba köyü bağlarında, 1970 yılında da Yozgat'ta Başınıayla, Lök, Çallı, Büyük İncirli Köyleri bağlarında önemli zarara sebep olmuşlardır. 1952 yılında Kalecik, 1961 yılında da Akşehir'de zararlı olduğu görülmüştür. Bağ göz kurdu ve Salkım güvesi, Orta Anadolu bağlarında dağınık olarak görülmekle beraber zararları her zaman önemli değildir. Bağ göz kurdu 1970 de Sivrihisar da Kanlıkavak Mevkiinde lokal olarak zarar yapmıştır. Ödemiş'in bağların çiçek ve korukta olduğu sıralarda Nevşehir'de önemli olabileceği kanaatine varılmıştır. Kara çekirge, Bağ yazıcı böceği, Kahverengi kabuklu bit, *C.lineata* var. *livornica* Esp., *Dielephila* sp. Manas, Yaprak büken bağlarımızda yer yer görülen zararlılardır.

1970 yılında Sivrihisar'ın Günyüzü Bucağına bağlı Atlas, Gecek ve Yörme Köyleri ile Kırıkkale'nin Bahşılı Köyünde Unlu bit zararı oldukça önemli görülmüş ve mücadeleyi gerektirecek yoğunlukta olduğu kanaatine varılmıştır. 1970 yılında Isparta'nın Eğridir İlçesinde sadece bir bağda *P.vitis* L. bulunmuştur. *P.vitis* li ilk bağ örnekleri Haziran 1950 de Çorum'dan alınmıştır.

ÖZET

Orta Anadolu Bölgesi bağlarında ekonomik önemi haiz zararlıları tesbit etmek için 1965 de başlayan bu çalışmaya 1967, 1969-1970 yıllarında devam edilmiştir. Her yıl 3-5 ilimizin tetkiki Plânlanmış olmakla beraber arada tekrar tetkiki uygun görülen, herhangi bir müracaat veya herhangi bir gaye ile gidilen yerlerde bağlarda yapılan kontroller ile 1971 tetkikleri de bu yazıya ilâve olunmuştur.

Tetkikine gidilen mahallerin önemli bağ sahalarının üç ayrı köy ve her köyün mümkün olduğunda üç ayrı mevkiinde her bağın rastgele alınan üç ayrı yerindeki 10'ar omcanın incelenmesi esas alınmış ise de köylerde bağ sahalarının durumuna göre bir veya iki mevkiin tetkiki ile de yetinme durumu hasıl olmuştur.

Bu çalışma ile Ankara'da Çubuk'un Ali Yurt, Karşıyaka,

Sirkeli; Kırıkkale'nin Hasandede, Bahşılı; Polatlı'nın Hıdırşılı ve Ücret; Beypazarı'nın Tahir ve Kapullu Köylerinde; Çankırı'da Şabanözü'nün Bakırlı ve Mart; Eldivan'ın Çiftlik, Saray, Seydi Köylerinde; Çorum'da Sungurlu'nun Akpınar ve Yekbaş Köylerinde; Eskişehir'de Mahmudiye ve Sivrihisar İlçelerinde; Kırşehir'de Kaman'ın Yenice, Karkın Köylerinde; Konya'da Bozkır'ın Çat, Ahırlı, Sorkun Köylerinde Kütahya'da Domaniç İlçesinin Perçin Köyünde Filoksera (*Phylloxera vitifolii* Fitch)'nin bulunduğu tesbit edilmiştir.

Bölgede genel olarak görülen zararlı Bağ uyuzu (*Eriophyes vitis* Pgst.)'dur. Bağlarda kükürtleme yapılan yerlerde Bağ uyuzunun da baskı altında tutulabildiği görülmüştür. Thrips bazı yerlerde lokal olarak yoğunluk göstermekle beraber dağınık olarak birçok bağlarda görülen zararlıdır. Bağ üvezi (*Erythroneura adanae* Dlabola) yine bağlarda genel olarak görülen zararlı olmakla beraber, 1965 ve 1970 yıllarında Kayseri'nin İncesu İlçesi bağlarında önemli miktarda yoğunluk hasıl etmiştir. Bağ pırali (*Sparganothis pilleriana* Den. and Schiff.) Ankara, Kayseri, Kırşehir, Nevşehir, Sivas, Yozgat'da bazı yerlerde bulunmuş olmakla beraber 1965 de Kırşehir'in Kaman İlçesine bağlı Sofular Köyünde, 1967 yılında Yozgat Merkez, Sorgun ve Şefaattlı İlçelerinde 1970 yılında da yine Yozgat Merkez, Boğazlıyan Sorgun İlçeleri ile Eskişehir'in Sivrihisar İlçesinin Günyüzü Bucığına bağlı Atlas Köyünde bazı bağlarda ağır zararı tesbit edilmiştir.

Bağ göz kurdu (*Theresimima (=Ino) ampelophaga* Bayle) Afyon, Ankara, Burdur, Eskişehir, Isparta'da bulunmuş olmakla beraber, 1970 yılında Eskişehir'in Sivrihisar İlçesi Merkez bağlarında lokal olarak yoğunluk hasıl ettiği tesbit edilmiştir. Salkım güvesi (*Lobesia (=Polychrosis) botrana* Den. and Schiff.)'de bölgede dağınık olarak bulunmakla beraber, 1970 ve 1971 tesbitlerine göre Nevşehir'de önemli olabileceği kanaatine varılmıştır. Bağ maymuncuğu (*Otiorrhyncus* spp.) 1969 yılında Konya'nın Karaman İlçesinin Başkışla ve Pınarbaşı Köylerinde tesbit edilmiş, Ankara'nın Beypazarı İlçesinde, 1971 yılında Burdur'da; Unlu bit (*Planococcus citri* Risso) 1970 de Eskişehir'in Sivrihisar İlçesinin Günyüzü Bucığına bağlı Atlas, Gecek, Yörme Köyleri ile Ankara'nın Kırıkkale İlçesinde Bahşılı Köyü bağlarında önemli zararlı olarak bulunmuşlardır. Bozkurt (*Agrotis* sp., *Peridroma (Agrotis) saucia* HB) 1969 da Ankara'nın Kalaba Köyü, 1970 de de Yozgat'ın Başinyayla, Lök, Çallı, Büyük İncirli Köyleri bağlarında önemli zararlı olarak görülmüşlerdir. Bağ yazıcı böceği (*Bromius (=Adoxos) obscurus* L.), Kara çekirge (*Melanogrylus (=Acheta) deserta* Pall.) Kahverengi kabuklu bit (*Pathenolecanium (=Lecanium) corni* Bouché), *Celerio (Dielephila) lineata* var. *livornica* Esp., *Dielephila* sp., Manas (*Polyp-hylla* sp.), Yaprak büken (*Cacoecia* sp.), Ağustos böceği, (*Anomala aenea* Deg.), *Omophlus* sp., Çamur atan (*Hysteropterum grylloides* Fabr.) lokal olarak bazı bağlarda bulunmuşlardır. 1970 yılında Isparta'nın Eğridir İlçesinde bir bağda sadece bir omcada *Pulvinaria vitis* L. bulunmuştur.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmaya 1965 yılında Şerafettin Velibeyoğlu tarafından başlanmış, 1967 yılında Erdoğan Güllü, Atilla Eriş, 1969, 1970 yıllarında Özlen Ataç ve Ali Okul yardımcı olmuşlardır. Çeşitli illerdeki tetkiklerimize imkânlarına göre teşkilâtımız elemanları iştirak etmişlerdir. Emeği geçen arkadaşlarıma teşekkür ederim.

ZUSAMMENFASSUNG
 UNTERSUCHUNGEN UM DIE WICHTIGSTEN
 SCHADLINGS IN WEINANBAN IN
 MITTELANATOLIEN FESTZUSTELLEN

Die Untersuchungen um die wirtschaftlich bedeutendsten Weinanbauschädlinge festzustellen, wurden im Jahr 1965 angefangen und in den Jahren 1967, 1969-1970 weitergeführt. Obwohl wir uns Jedes Jahr 3-5 Städte für eine gründliche Untersuchung vorgenommen haben, werden in dieser Arbeit auch solche Untersuchungsergebnisse mit einbezogen, bei denen wir Stellen untersuchten, die wir für nötig hielten, aber wo uns von 3. Stelle Bescheid gegeben wurde oder auch wo wir zufällig einen Schadbefall feststellen mussten. Auch die Ergebnisse aus dem Jahre 1971 werden hier mit aufgeführt.

Obwohl wir uns vorgenommen hatten, von jeder Stadt 3 Dörfer auszuwählen, und in diesen 3 Dörfern 3 Stellen zu suchen und von den Stellen 10 zufällig gewählte Weinreben zu nehmen, entschieden wir uns je nach Weinanbaugebiet meistens nur für 2 Stellen. 1965 fertigten wir eine ausführliche Liste an, in der das sämtliche Vorkommen von "*Phylloxera vitifolii* Fitch" in Mittelanatolien aufgezeigt wurde. In nachfolgender Aufstellung werden neue Fundorte von *Phylloxera* genannt, die nicht in der Liste aufgeführt sind: Aliyurt, Karşıyaka, Sirkeli (Çubuk/Ankara); Hasandede, Bahşılı (Kırıkkale/Ankara); Hıdırşılı, Ücret (Polatlı/Ankara); Tahir, Kapullu (Beypazarı/Ankara); Bakırlı, Mart (Şabanözü/Çankırı) Çiftlik, Saray, Seydi (Eldivan/Çankırı), Akpınar, Yekbaş (Sungurlu/Çorum); Yenice, Karkın (Kaman/Kırşehir), Çat, Ahırlı, Sorkun (Bozok/Konya); Mahmudiye, (Eskişehir); Perçin (Domaniç/Kütahya),

In unserem Gebiet ist der weitverbreitetste Schädling *Eriophyes vitis* Pgst. Durch Schwefelstäubungen konnte aber der Schaderregen unter Kontrolle gebracht werden.

In einigen Gebieten traten Thripse lokal verstärkt auf, aber sie wurden an allen Stellen auch vereinzelt gefunden. *Erythroneura adanae* Dlabola wird zwar im ganzen Weinanbaugebiet gefunden, aber im Jahre 1965 und 1970 trat er im verstärkten Masse in İncesu (Kayseri) auf. Obwohl *Sparganothis pilleriana* Den. and Schiff. in Ankara, Nevşehir, Kayseri, Kırşehir, Sivas, Yozgat einzeln. aufgefunden wurde, hatte er aber 1965 grosse Schäden in Sofular (Kaman/

Kırşehir); 1967 Sorgun, Şefaati (Yozgat); 1970 Boğazlıyan, Sorgun (Yozgat), Atlas (Günyüzü/Sivrihisar/Eskişehir) hervorgerufen.

Obwohl *Theresimima (=Ino) ampelophage* Bayle in Afyon, Ankara, Burdur, Eskişehir, Isparta nur vereinzelt gefunden wurde, wurde er im Jahr 1970 in Sivrihisar (Eskişehir) lokal im verstärkten Masse vorgefunden. Auch *Lobesia (=Polychrosis) botrana* Den. und Schiff. wurde im ganzen Gebiet vereinzelt gefunden, aber nach unserer Feststellung von 1970 und 1971 könnte er in Nevşehir von Bedeutung sein.

Otiorrhynchus sp. rief im Jahr 1969 in Beypazarı, 1971 in Burdur starke Schäden hervor, Auch *Planococcus citri* Risso. richtete im Jahr 1970 in Atlas, Gecek, Yörme (Günyüzü/Sivrihisar / Eskişehir), Bahşılı (Kırıkkale/Ankara) starke Schäden an.

Agrotis sp; *Peridroma*, *Agrotis saucia* H.B. hat 1969 in Kalaba (Ankara), 1970 in Başınıyayla, Lök, Çallı, Büyük İncirli, (Yozgat) starke Schäden hervorgerufen. *Bromius (Adoxus) obscurus* L., und *Melanogryllus (=Acheta) deserta* pall., und auch *Parthenolecanium (=Lecanium) corni* Bouché *Cacoecia* sp. *Celerio (Dielephila) lineata* var. *livronica* Esp., *Dielephila* sp. (*Polyphylla* sp.) *Anomala aenea* Deg., *Omophlus* spp., *Hysteropterum grylloides* Fabr. wurden auch in manchen Weinanbaugebieten festgestellt. *Pulvinaria vitis* L. wurde im Jahr 1970 in Eğridir (Isparta) nur an einer Weinrebe gesehen.

LİTERATÜR

- Anonymous, 1971. Tarımsal yapı ve Üretim 1969. Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara.
- Bodenheimer, F.S., 1958. Türkiye'de Ziraata ve Ağaçlara Zararlı olan Böcekler ve Bunlarla Savaş Hakkında Bir Etüd. Bayur Matbaası, Ankara.
- İren, Z., Önemli Meyva Zararlıları, Tanınmaları, Zararları, Yaşayışları ve Mücadele Metodları (Basılmamıştır).
- İyriboz, N., 1938. Bağ Hastalıkları Ziraat Vekâleti Neşriyat Müdürlüğü 323/2, Ankara.
- Oraman, N., 1970. Bağcılık Tekniği, A.Ü.Ziraat Fakültesi Yayınları. 415: 142 Ankara.
- Tuatay, N., 1955. Türkiye'de ilk defa Görülen bir Bağ Haşeresi *Antispila rivillei* Stt. Tomurcuk 4, 46, 14, İstanbul.